

Avrupa Komisyonu 2013 Türkiye İlerleme Raporu

Sivil Toplumunu İlgilendiren Maddeler

Avrupa Komisyonu 2013 Türkiye İlerleme Raporu - Sivil Toplumunu İlgilendiren Maddeler

Bu doküman Avrupa Komisyonu 2013 İlerleme Raporu'nda sivil toplumu ilgilendiren içeriği paylaşmaktadır; ancak TÜSEV'in kurumsal fikirlerini yansıtmamaktadır. Raporun tamamına [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

2. Siyasi Kriterler ve Güçlendirilmiş Siyasi Diyalog

2.1 Demokrasi ve hukukun üstünlüğü

Mayıs ayı sonunda, İstanbul'un merkezinde yer alan Gezi Parkı'nda bir kentsel gelişim projesine karşı protestolar başlamıştır. Protestolar artmış, daha kapsamlı talepleri içererek diğer şehirlere yayılmıştır. Şiddete başvuran az sayıda protestocu katılmış olsa da, gösteriler genel olarak barışçıl nitelikte gerçekleşmiştir. Bazı vakalarda, polis göstericilere karşı aşırı güç kullanmıştır.

Bir polis memuru dâhil olmak üzere, altı kişi hayatını kaybetmiş, bazıları çok ağır olmak üzere binlerce kişi yaralanmış, Taksim Dayanışma Platformuna (Gezi Parkı eyleminde aktif olarak yer alan dernekler grubu) katılan STK üyeleri de dâhil olmak üzere, 3.500'den fazla kişi gözaltına alınmış ve bunlardan 112'den fazlasının hâkim kararıyla tutuklulukları devam etmiştir. Bu kişilerden 108'i terör örgütüne üye oldukları şüphesiyle tutuklanmıştır.

Bu bağlamda Türk makamları tarafından sağlanan bilgilere göre, gösteriler sırasında yaşandığı iddia edilen insan hakları ihlalleri ve bunlara ilişkin şikâyetler neticesinde, İçişleri Bakanlığı tarafından 164 kolluk görevlisi hakkında idari soruşturma başlatılmış olup, söz konusu kolluk görevlilerinden 32 emniyet amiri ve 30 polis memuru görevden uzaklaştırılmıştır. Bazı vakalar, yargıya intikal ettirilmiş olup, bu davalar halen sürmektedir.

Kolluk görevlilerinin işlediği suçlara yönelik bağımsız bir denetleyici organ olarak Kolluk Gözetim Komisyonunun kurulmasına ilişkin kanun tasarısının kabul edilmesi için gerekli prosedürler halen tamamlanmamıştır. Söz konusu bağımsız organ sayesinde, emniyet güçleri tarafından yapıldığı iddia edilen görev suistimallerine ilişkin soruşturmaların, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadı doğrultusunda ve mağdurların sürece katılımı ile bağımsız, tarafsız ve etkin bir şekilde yürütülmesi mümkün olacaktır.

İçişleri Bakanlığı, Haziran ve Temmuz aylarında, gösteriler esnasında uyulması gereken müdahale kurallarını iyileştiren iki genelge yayımlamıştır. Türkiye'nin toplantı ve gösteri hakkı ile kolluk kuvvetlerinin toplumsal olaylara müdahalede bulunmalarına ilişkin mevzuatının ve uygulanmasının, gösterilerin barışçıl bir şekilde gerçekleştirilmesini gözeten Avrupa standartları ile daha uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir. Yasal çerçevedeki iyileştirmelerin, kolluk görevlilerine sağlanacak gerekli eğitim ile tamamlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır

Gezi Parkı olaylarına ilişkin olarak yeni kurulmuş olan Kamu Denetçiliği Kurumuna 23 şikâyette bulunmuş olup, kurumun yetkileri doğrultusunda soruşturmalar başlatılmıştır. Olaylar sırasında yaşandığı iddia edilen insan hakları ihlallerine ilişkin bir rapor hazırlamak üzere Türkiye İnsan Hakları Kurumu bünyesinde ad hoc bir komisyon kurulmuştur.

Anayasa

Yeni Anayasa çalışmaları, dört siyasi partinin eşit oranda temsil edildiği Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Anayasa Uzlaşma Komisyonunda yürütülmüştür. Paydaşlarla yapılan istişarenin ilk aşamasında, Komisyon üyelerinin, Türkiye çapında sivil toplum platformları tarafından düzenlenen kamuya açık etkinliklerde yer almaları tartışmaları canlandırmıştır.

Parlamento

Ancak, siyasi reform çalışmaları ve TBMM'nin yürütmenin denetlenmesi ve yasama gibi kilit işlevlerini yerine getirebilmesi, siyasi partiler arasında süregelen diyalog ve uzlaşma ruhu eksikliği nedeniyle sekteye uğramaya devam etmektedir. Hassasiyet gerektiren kilit mevzuatın kabulü öncesinde -TBMM içinde ve dışında- yeterli hazırlık ve istişare yapılmamıştır. Kanun yapma sürecinde sivil toplum ve diğer paydaşlar ile sistematik istişarede bulunulması ihtiyacı hususunda uzun süredir devam eden tartışmada ilerleme kaydedilmemiştir.

TBMM'nin, performans izleme ve kamu harcamalarını denetleme kapasitesinde bir ilerleme kaydedilmemiştir (Bkz. Kamu yönetimi). Bu durum, yürütmenin hesap verebilirliği konusunda muhalefetin ve sivil toplumun eleştirisine neden olmuştur. Ayrıca, gözetim fonksiyonlarında, TBMM'nin uhdesindeki diğer inceleme araçlarının yetersizliği nedeniyle sorun yaşanmaya devam edilmektedir.

Hükümet

Hükümet, vatandaşlara, STK'lara ve iş çevrelerine yönelik kutuplaştırıcı tutumu da dâhil olmak üzere, Mayıs sonunda ve Haziran başında gerçekleştirilen protestolar sırasında belirgin bir uzlaşmaz tavır benimsemiştir.

Kamu Denetçisi

TBMM Türkiye'nin ilk Kamu Baş Denetçisini Kasım 2012'de seçmiş ve hemen ardından da beş Denetçi atamıştır. Kamu Denetçiliği Kurumu faaliyete geçmiş ve Nisan 2013'te şikâyetleri almaya başlamıştır. Kurumun çalışma usul ve esaslarını düzenleyen yönetmelik Avrupa Ombudsmanının tavsiye kararlarıyla uyumludur ve nihai karar verme yetkisinin Baş Denetçi'ye ait olmasını öngörmektedir. Bu yönetmelik ile ayrıca, basit başvuru usulü ve Türkçe dışındaki dillerde yapılan başvuruların da kabul edilmesi öngörülmüştür. Resen girişimde bulunma, yerinde inceleme yapma ve Kamu Denetçisi tarafından verilen tavsiye kararlarının TBMM tarafından takibi yetkilerini kapsayan değişikliklere ilişkin görüşmeler devam etmektedir. Temmuz 2013 itibarıyla Kuruma, insan hakları ihlali iddiaları, engelli hakları, kamu hizmetleri, sosyal güvenlik, mülkiyet hakları, mali, ekonomik konular ile vergi konuları ve yerel yönetimlerin işleyişine ilişkin olarak 3.400'ün üzerinde başvuru yapılmıştır. Kamu Denetçiliği Kurumu, Türk Silahlı Kuvvetlerinin idari işlemleri hakkında, ihraç edilme ve askerlik hizmeti sırasında kötü muameleyle ilişkin bir dizi şikâyeti incelemeyi uygun bulmuştur. Kurum, Gezi Parkı olayları ile ilgili olarak 23 şikâyet almış ve idari başvuru yollarının tüketilmesini şart koşmaksızın incelemeye uygun bulmuştur. Kamu Baş Denetçisi, AB ve Avrupa Ombudsmanı ile temasa geçmiş ve Avrupa Ombudsmanları Ağına katıldığını teyit etmiştir. Baş Denetçinin, bu ağa bağlı diğer kurumlarda yer alan en iyi uygulamaları, bunlardan yararlanmak ve bunları Türkiye'deki duruma uyarlamak amacıyla sistematik olarak tespit etmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, Kamu Denetçiliği Kurumunun kısa sürede işlevsel hale gelmesi vatandaşların haklarının güvence altına alınması açısından önemli bir adımdır. Kurum, doğru yönde bir dizi adım atmıştır.

Ancak, sivil toplumun Kamu Denetçiliği Kurumuna güveninin güçlendirilmesi, Kamu Denetçisine resen girişimde bulunma ve yerinde inceleme yapma yetkisi tanınması ve verdiği tavsiye kararlarının TBMM tarafından takibinin yapılması için daha fazla çaba gerekmektedir.

Sivil Toplum

Türkiye’de giderek gelişen aktif bir sivil toplum bulunmaktadır. Mayıs-Haziran aylarında İstanbul’da meydana gelen Gezi Parkı protestoları ve Türkiye çapında bununla ilgili protestolar, aktif ve canlı bir vatandaşlık anlayışının ortaya çıkışını yansıtmaktadır.

Türkiye’deki sivil toplumun birtakım sorunların üstesinden gelmesi gerekmektedir. Gezi Parkı olaylarında da görüldüğü üzere, geleneksel siyasetçiler tarafından sivil toplum, demokraside hala meşru bir paydaş olarak değerlendirilmemektedir. Hükümet-sivil toplum ve meclis-sivil toplum ilişkileri, yasama sürecinin bir parçası olarak ve idarenin her düzeydeki mevzuat dışı tasarrufları açısından, sistematik, kalıcı ve yapılandırılmış istişare mekanizmaları aracılığıyla siyaset düzeyinde geliştirilmelidir. İçişleri Bakanlığı, derneklere yönelik yardım toplanması ile ilgili kanunun hazırlanmasında sivil toplum aktörleri ile istişarelere başlamıştır. Sosyal politika ve vergi mevzuatı da dâhil olmak üzere, mevzuatın, Avrupa standartlarına uygun olarak, sivil toplum örgütlerinin finansman sağlamasını kolaylaştırmasına ve örgütlenme özgürlüğünü teminat altına almasına ihtiyaç vardır. Yasal çerçeve, sivil toplum kuruluşlarının (STK’lar) işleyişini engellemektedir ve aşırı bürokrasi sivil toplum katılımı konusunda sıkça cesaret kırıcı olmaktadır. STK’ların isteklerini duyuracakları ve politika yapımında yer alacakları yapısal katılımcı mekanizmalar bulunmamaktadır; bunun yerine yaklaşımlar ad hoc temelli olmakta ve tüm karar alma döngüsü (uygulamanın izlenmesi dâhil) yerine sıklıkla bu döngünün belirli aşamaları ile sınırlı kalmaktadır. Dernekler ve vakıflar mevzuatı, dernekleri daha da güçlendirecek şekilde uygulanmalıdır. Hali hazırda, cezalar ve denetim konularında sorunlar ortaya çıkmaktadır. İlgili diğer mevzuat, STK’lar karşısında sınırlayıcı biçimde yorumlanmaya devam etmektedir. (Bkz. Örgütlenme özgürlüğü)

Bazı sivil toplum faaliyetleri, basın açıklaması yapma hakkının sınırlandırılması ve çoğu kez mahdut sayıda belirlenmiş yer ve tarihlerle sınırlı olan gösterilerin önceden bildiri örneklerinde olduğu gibi, kısıtlayıcı nitelikteki birincil ve ikincil mevzuat ile düzenlenmektedir.

STK’ların mali ortamı, özel bağışlara ve sponsorluğa yönelik vergi ve diğer konulardaki yetersiz teşviklerden ibaret olup, bu durum STK’ların çoğunu kamu projesi hibelerine (genellikle uluslararası nitelikli) bağımlı kılmaktadır.

STK’lara yönelik kamu fonları yeterince şeffaf ve kurallara dayalı değildir. Kamu fonları, STK’lara bakanlıklar ve proje ortaklığı mekanizmaları aracılığıyla tahsis edilmekte olup, nadiren hibe tahsisatı veya hizmet sözleşmeleri aracılığıyla sağlanmaktadır. Bakanlar Kurulu kararı ile çok kısıtlı sayıda STK’ya vergi muafiyeti ve kamu yararı statüsü verilmektedir.

Sosyal teşebbüsler, mevzuatta ayrı bir tüzel kişilik olarak tanımlanmamıştır. STK’ların lobicilik güçlerini artırmaları ve Türk toplumunun ilgisini çekmeleri için desteğe ihtiyaçları vardır.

AB-Türkiye Sivil Toplum Diyalogu programları devam etmekte olup, bugüne kadar Türkiye’deki 1.600 STK’yı kapsamıştır. Bu programlar sivil toplumun gelişmesine ve yerel düzeyde STK’ların çok daha fazla tanınmasına katkı sağlamış ve münferit STK’ların kapasitelerinin, ortaklıklarının ve görünürlüklerinin artırılmasına yardımcı olmuştur. Programların AB ve Türk STK’ları arasındaki sürdürülebilir diyalogu gerçek anlamda teşvik etmesi için daha fazla çabaya ihtiyaç vardır.

2.2 İnsan Hakları ve Azınlıkların Korunması

Mülkiyet hakları ile ilgili olarak, yapıcı bir yaklaşım sergilenmiş ve Vakıflar Kanunu'nda yapılan değişikliğin uygulanmasıyla birlikte mülkiyet iadesi konusunda ilerleme kaydedilmiştir. Mor Gabriel Süryani Ortodoks Manastırıyla ilgili davaların çözüme kavuşturulmasına yönelik siyasi taahhüt uygulamaya geçirilmelidir ve davalar endişe kaynağı olmaya devam etmektedir. Türkiye'nin, gayrimüslim cemaat vakıfları dâhil olmak üzere, mülkiyet haklarına tam olarak saygı gösterilmesini sağlaması gerekmektedir.

4. Üyelik Yükümlülüklerini Üstlenebilme Yeteneği

4.10 Bilgi Toplumu ve Medya

Görsel işitsel politika konusunda, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK- medya düzenleme yetkilisi) tarafından Nisan ayında tamamlanan TV frekans planlaması, ihale sürecinde açıklık, güvenilirlik, şeffaflık ve rekabet ilkelerinin ihlali gerekçesiyle Ankara 8. İdare Mahkemesi tarafından Temmuz ayında askıya alınmıştır. Mahkemenin endikatif takvimi etkilemesi muhtemel nihai kararına göre tarihler değiştirilmediği sürece, dijital yayına geçiş Ankara için Kasım 2013, Türkiye'nin doğusu için ise 2015 olarak planlanmaktadır. Türkçe dışındaki dil ve lehçelerde yayın; içerik, zaman kısıtlamaları veya altyazı/ardıl çeviri gereklilikleri ile ilgili kısıtlamalar olmaksızın devam etmiştir. Ulusal düzeyde özel yayıncılar hâlâ bulunmamaktadır.

4.23 Yargı ve Temel Haklar

Adalet Erişim

Sivil toplum kuruluşları ve Barolar, vatandaşların adalet erişim hakkına ilişkin farkındalıklarının artırılmasına katkı sağlamıştır.

Yolsuzlukla mücadele

2010-2014 Ulusal Yolsuzlukla Mücadele Stratejisi ve Eylem Planının uygulanmasına devam edilmiştir. Yolsuzlukla ilgili konulardan sorumlu çalışma grupları çalışmasını tamamlamış ve Stratejinin uygulanmasını denetleyen Bakanlar Komitesine rapor vermişlerdir. Çalışma grupları, sınırlı ve ad hoc biçimde sivil toplumla temasa geçmiştir. Sivil toplumun, Stratejinin güncellenmesi ve uygulamasının izlenmesi süreçlerine daha fazla katılım sağlaması yolsuzlukla mücadelede fayda sağlayacaktır.

Temel Haklar

Kamu Denetçiliği Kurumu faaliyete geçmiş ve yoğun bir çalışmanın ardından, Nisan itibarıyla, Gezi Parkı protestolarına ilişkin olanlar da dâhil olmak üzere başvuruları kabul etmeye başlamıştır. (Bkz. Bölüm 2.1. Demokrasi ve hukukun üstünlüğü bölümündeki Kamu denetçisi)

Türkiye İnsan Hakları Kurumu (TİHK), Başkanını seçmiş ve 2013 yılı Ocak ayında faaliyete geçmiştir. Ayrıca, Gezi Parkı protestoları da dâhil olmak üzere, insan hakları ihlali iddialarına ilişkin başvurular Kuruma ulaşmıştır. TİHK, Gezi Parkı olaylarına ilişkin ad hoc bir Komisyon kurmuş ve Komisyonu rapor hazırlamakla görevlendirmiştir. Kurumun iş planı halen oluşturulmamıştır. Kurumun Paris İlkeleri uyarınca incelenmesi ve akredite edilmesi için İnsan Hakları Ulusal Kurumları Uluslararası Koordinasyon Komitesine henüz bir başvuruda bulunulmamıştır. Sivil toplumla diyalog kurulmadığı yönünde bir dizi şikâyette bulunulmuştur. Kurumun daha da güçlendirilmesi gerekmektedir. İşkence ve kötü muamelenin önlenmesine Cezaevi personelinin yaklaşık yarısı, Avrupa cezaevleri kuralları ve uluslararası standartlar konusunda eğitim almış; ilave personel alımı yapılmıştır. Sivil

toplum örgütleri ve cezaevleri arasında işbirliğini güçlendirmek amacıyla adımlar atılmıştır. Türk cezaevi sisteminin işleyişi ve sistemdeki gelişmelere ilişkin bir kamuoyu farkındalığı kampanyası yürütülmüştür.

İfade Özgürlüğü

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), özellikle “batıl inançların özendirilmesi”, “ahlaki ve ulusal değerlerin aşağılanması”, “aile kavramına zarar verilmesi”, “müstehcen yayın yapılması” ve “terörizmin övülmesi” gibi konularda televizyon ve radyo kanallarına çok sayıda uyarıda bulunmuş ve bunları para cezasına çarptırmıştır. Haziran ayında RTÜK, Gezi Parkı protestolarını naklen yayınlayan bazı televizyon kanallarına objektif yayın ilkesini ihlal ettikleri gerekçesiyle uyarıda bulunmuş ve halkı şiddete tahrik ettikleri gerekçesiyle bunları para cezasına çarptırmıştır. Söz konusu televizyon kanalları verilen cezalara ilişkin olarak ilgili mahkemelere itiraz etmiş olup, davalar devam etmektedir.

Üst düzey yetkililer, çeşitli vesilelerle sosyal medyayı topluma bir tehdit olarak göstermek suretiyle eleştirmiştir. Gezi Parkı protestolarına ilişkin olarak, Twitter üzerinden paylaştıkları mesajlar nedeniyle bazı vatandaşlar daha sonra serbest bırakılmış olmakla birlikte gözaltına alınmıştır.

1915 yılındaki olayları anmak maksatlı “Sözde Ermeni Soykırımını Anma Günü”ne ilişkin olarak sivil toplum kuruluşlarınca düzenlenen faaliyetler ve girişimler de barışçıl bir biçimde gerçekleşmiştir. Lezbiyen, eşcinsel, biseksüel, transseksüeller ve interseks bireylerin (LGBTI), yürüyüşleri engellenmeden gerçekleşmiştir. Bu bağlamda, toplanma özgürlüğüne saygı gösterilmiştir. Eylül ayında Hükümet tarafından açıklanan Demokratikleşme Paketi, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’nda değişiklikler öngörmektedir. Bu Kanun, yetkili makamların toplantı ve gösterilere ilişkin kararlar almadan önce paydaşlarla istişarede bulunmasına olanak sağlamakta, toplantı ve gösterilerin süresini uzatmakta ve gösterilerin izlenmesi ve bitirilmesine ilişkin yetkileri, gösterici temsilcilerinin de içinde bulunduğu ad hoc bir yapıya vermektedir.

İfade özgürlüğünü sınırlayan ve vatandaşların bilgi edinme hakkını kısıtlayan, İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’un Avrupa standartlarına uygun olarak revize edilmesi gerekmektedir.

Toplanma Özgürlüğü

Mayıs ve Haziran aylarında ülke çapında gerçekleşen gösteriler bağlamında yaşandığı iddia edilen insan hakları ihlalleri, toplanma özgürlüğüne saygıyı temin etmek amacıyla Avrupa standartları ile uyumlu kapsamlı reformların gerçekleştirilmesi gerektiğinin altını çizmektedir. İstanbul’daki Taksim ve Gezi Parkı protestoları ile öğrenci hakları, çevre, Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) faaliyetleri ve sendikal haklar ile ilgili gösteriler örnek olmak üzere bazı olaylarda ölümlere yol açan, gösterilerin aksamasına neden olan ve polislin orantısız güç kullanımı ile neticelenen şiddet sahneleri yaşanmıştır. İstanbul’da izinsiz 1 Mayıs yürüyüşünde şiddetli çatışmalar meydana gelmiştir. Tarihi Emek sinemasının yıkılmasını protesto gösterileri sırasında ve Aralık ayında Başbakanın Orta Doğu Teknik Üniversitesini ziyareti sırasında yaşanan (kısmen şiddet içeren) gösterilerde, gösterileri dağıtmak üzere kolluk görevlileri tarafından aşırı güç kullanılmıştır.

1915 yılındaki olayları anmak maksatlı “Sözde Ermeni Soykırımını Anma Günü”ne ilişkin olarak sivil toplum kuruluşlarınca düzenlenen faaliyetler ve girişimler de barışçıl bir biçimde gerçekleşmiştir. Lezbiyen, eşcinsel, biseksüel, transseksüeller ve interseks bireylerin (LGBTI), yürüyüşleri engellenmeden gerçekleşmiştir. Bu bağlamda, toplanma özgürlüğüne saygı gösterilmiştir. Eylül ayında

Hükümet tarafından açıklanan Demokratikleşme Paketi, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nda değişiklikler öngörmektedir. Bu Kanun, yetkili makamların toplantı ve gösterilere ilişkin kararlar almadan önce paydaşlarla istişarede bulunmasına olanak sağlamakta, toplantı ve gösterilerin süresini uzatmakta ve gösterilerin izlenmesi ve bitirilmesine ilişkin yetkileri, gösterici temsilcilerinin de içinde bulunduğu ad hoc bir yapıya vermektedir.

Sivil toplum kuruluşları, kamu düzenine yönelik bir tehdit veya bir suç hazırlığı içerisinde olduğuna dair bir kanıt olması halinde, kolluk görevlileri tarafından faaliyetlerinin görsel olarak ve ses kaydı şeklinde kaydedilmesi bakımından yasal bir dayanak oluşturan Kasım 2012 tarihli İçişleri Bakanlığının Genelgesi'ne dayanan cezalar, kapatma işlemleri ve idari engellerle karşılaştıklarını bildirmişlerdir. STK'lar Kabahatler Kanunu'na muhalefetten dolayı cezalandırılmış olup, toplantı ve gösteri ile basın açıklaması yapmalarının ilgili makamlarca engellendiğini bildirmişlerdir. AİHS'de öngörülenlerin aksine, bir protesto gösterisi barışçıl olsa dahi, yasadışı olarak değerlendirildiği takdirde dağıtılması için polis tarafından güç uygulanmasına izin verilmesi yönünde bir eğilim vardır. Haziran ve Temmuz aylarında İçişleri Bakanlığı tarafından çevik kuvvet polisinin göz yaşartıcı gaz kullanımı ile ilgili ve Toplumsal Olaylarda Hareket Tarzları ile ilgili iki farklı genelge yayımlanmıştır.

Toplanma özgürlüğüne ilişkin olarak, pek çok insan hakları savunucusu ve sivil toplum temsilcisi aleyhine dava açılmıştır. Haziran ayında terörle mücadele polisi, Ankara, İstanbul, Eskişehir ve diğer şehirlerdeki birçok adrese baskın yapmış ve Gezi Parkı protestoları ile ilgili soruşturmanın bir parçası olarak çok sayıda kişiyi gözaltına almıştır. İnsan hakları savunucuları, gösteriler ve protesto mitingleri sırasında ve basın toplantılarına katılımlarının ardından, terör propagandası yaptıkları ve gösterilerde Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet ettikleri iddiasıyla kovuşturma ve soruşturmaya maruz kalmışlardır.

Örgütlenme Özgürlüğü

Örgütlenme özgürlüğü ile ilgili olarak, derneklere ve sivil toplum kuruluşlarına karşı mevzuatın sınırlayıcı bir biçimde yorumlandığı örnekler mevcuttur. Pek çok dernek, haklarını savunmak için mahkeme koruması talep etmek zorunda kalmıştır. Van'da terör örgütlerine yardımcı olmaktan ve terör propagandasında bulunmaktan ötürü suçlu bulunan 10 STK'nın kapatılması davası delil yetersizliğinden dolayı reddedilmiştir. Bir Alman siyasi derneğin Türkiye'de kurulmasına izin verilmemiştir. İngiltere merkezli bir yardım kuruluşunun dernek olarak kurulmasının reddedilmesi ile ilgili dava devam etmektedir. Suriyeli mültecilere ve yerlerinden olmuş kişilere yardım eden uluslararası STK'lar hakkında soruşturmalar yürütülmüştür. Bu STK'lardan bir kısmı yetkili makamlarca kapatılmıştır.

Sivil toplum kuruluşlarının finansal açıdan sürdürülebilirliğini engelleyen hukuki ve bürokratik engeller devam etmektedir. Yurtiçi ve uluslararası fonların toplanmasında zorluklarla karşılaşmış ve bürokratik usuller meşakkatli olmuştur. Kamu yararı statüsü verilmesi için yapılan başvurularda ve yardım toplanmasına ilişkin izinlerin alınmasında ayrımcılık yapıldığına dair şikâyetler bulunmaktadır.

Paydaşlara her zaman yeterince danışılmamıştır ve sivil toplum örgütleriyle diyalogun Hükümete yakın olanlarla sınırlı kaldığı biçiminde bir algı oluşmuştur.

Düşünce, Vicdan ve Din Özgürlüğü

2008 tarihli Vakıflar Kanunu'nda değişiklik yapan ve Ağustos 2011'de yürürlüğe girmiş olan düzenlemenin uygulamasına, taşınmazların iadesi veya taşınmazlar için tazminat ödenmesi suretiyle

devam edilmiştir. (Bkz. mülkiyet hakları bölümü)

Gayrimüslim cemaatler, ibadet yeri açmada veya mevcut ibadet yerlerini kullanmaya devam etmede ayrımcılık, idari belirsizlik ve birçok engelle sıklıkla karşılaştıklarını bildirmişlerdir. Protestan Hristiyanlar ve Yehova Şahitleri mevcut ibadethanelerine yasal statü kazandıramamış ya da yeni ibadethane inşa etmek için izin alamamıştır. Haziran 2013'de Vakıflar Genel Müdürlüğü Trabzon'daki Ayasofya Müzesinin cami olduğunu açıklamıştır.

Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, rapor döneminde taslak mevzuata ilişkin 2 görüş sunmuştur. Ancak, bazı sivil toplum kuruluşları Komisyonla daha yakın ilişki içinde bulunmayı ve Komisyonun, yasama süreci yoluyla toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana politika alanlarına dâhil edilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin kanun ve genelgelerin uygulanmasının izlenmesi konularına daha fazla odaklanmasını talep etmiştir. Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kurulu henüz kurulmamıştır

Mülkiyet Hakları

Mülkiyet hakları ile ilgili olarak, 2008 yılında yürürlüğe giren Vakıflar Kanunu'nda 2011 yılında yapılan değişikliğin uygulanmasına yönelik olarak resmi makamlar önemli çabalar sarf etmiştir. Söz konusu değişiklik uyarınca, 116 cemaat vakfı, 1.560 adet taşınmazın iadesi için başvuruda bulunmuştur. Ağustos 2013 itibarıyla, Vakıflar Meclisi, 253 taşınmazın iadesini ve 18 taşınmaz için tazminat ödenmesini onaylamış; 878 başvurunun uygun olmadığına karar vermiştir. Büyükkada'daki Rum Yetimhanesi, 2012 yılı sonunda vakıf statüsünü yeniden kazanmıştır. Böylece, cemaat vakıflarının sayısı 166'ya yükselmiştir. 7 Ekim 2013 tarihinde, Vakıflar Meclisi, Yargıtay kararı sonucu Hazineye devredilmiş olan arazileri Mor Gabriel Süryani Ortodoks Manastırına iade etmiştir. Mart 2013'te, Başbakan Yardımcısı, Almanya'daki Süryani cemaatini ziyaret etmiş; Manastırı etkileyen sorunların ele alınması konusunda Hükümetin kararlılığını dile getirmiştir. Mersin'deki Latin Katolik Kilisesi, kilise çevresindeki iki adet taşınmaza ilişkin olarak Hazineye ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne karşı iki dava kazanmış ve söz konusu taşınmazların tapuları kilise adına tescil edilmiştir.

Ancak, yürürlükteki mevzuat, idaresi Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından devralınan vakıfları veya üçüncü kişilere devredilmiş taşınmazları kapsamamaktadır. Aleviler de taşınmazların iadesi konusunu gündeme getirmişlerdir. Yenilenen mevzuatın uygulanması esnasında, Tapu ve Kadastro İl Müdürlüklerinin, bazı durumlarda başvuru sahibi vakıflarla işbirliği yapmadığı veya tazminatı ödenmiş olan taşınmazların değerinin belirlenmesi konusunda ihtilafların yaşandığı bildirilmiştir. Süryani cemaati, özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, mülkiyet ve tapu işlemleri konusunda güçlüklerle karşılaşmaya devam etmiştir. Kişileri ve dini kurumları ilgilendiren birçok dava sürmüştür. Özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesinde kadastro tespit çalışmalarına yönelik devam eden sürecin sonucunda yeni mülkiyet/arazi sorunları ortaya çıkmıştır. Mor Gabriel Manastırının arazi mülkiyeti konusundaki davalar devam etmiştir. Manastır Vakfı, Vakıflar Kanunu'nda yapılan hukuki düzenleme çerçevesinde, hak iddia ettiği arazilerin iadesinin yapılması için başvuruda bulunmuştur. Manastıra karşı orman arazisi ile ilgili açılan dava, AİHM'ye götürülmüştür ve kabul edilebilirlik kararı beklemededir.

Vakıflara ilişkin mevzuatın uygulanmasıyla önemli sayıdaki taşınmaz gayrimüslim cemaat vakıflarına iade edilmiştir.

Sonuç

Gezi Parkı olayları da dâhil olmak üzere bazı olaylarda toplanma özgürlüğüne saygı gösterilmemiştir. Yetkililer bu olaylarda, kişilerin hak ve özgürlüklerini Avrupa standartlarına uygun olarak korumamışlar veya korumaya istekli görünmemişlerdir.

4.24 Adalet, Özgürlük ve Güvenlik

İnsan Ticareti

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından her yıl açıklanan istatistikler İnsan ticaretine ilişkin kapsamlı, multidisipliner ve mağdur odaklı bir yaklaşımın geliştirilmesi ve mağdur tespitinin iyileştirilmesi gerekmektedir. İnsan ticareti mağdurlarının yardım, destek ve korumaya engelsiz erişimlerinin sağlanması gerekmektedir. Sivil toplumla işbirliği ve mağdurların geri dönüş sonrası topluma yeniden entegrasyonu hayati önem taşımaktadır.

4.26 Eğitim ve Kültür

Türk kuruluşlarının AB'nin kültür ve diyalog programına gösterdikleri ilgi artmıştır. Herhangi bir hibe başvurusu seçilmemiş olsa da, projelerdeki Türk ortakların sayısı 2013 yılında 14'e yükselmiştir. "Yaratıcı Avrupa" programı için hazırlıklara başlanmıştır. Devam etmekte olan bazı kentsel renovasyon projelerinin bazı kültürel ve tarihi miras açısından risk oluşturma potansiyeli bulunmaktadır. Sivil toplum karar alma süreçlerinde her zaman yer almamaktadır ve çoğu kez şeffaflık ve kamuoyu ile istişare eksikliği söz konusudur.